

فن‌های گفتمان‌سازی شناختی

محمدحسین رامشت*^۱، صبا سپهوند^۲، فاطمه نعمت‌اللهی^۳

چکیده

طرح یک ایده و تبدیل آن به خواستی عمومی (گفتمان‌سازی) از فرایندهای شناختی تلقی می‌شود. علوم شناختی در این زمینه با تأکید بر ذهن، روان و پیش‌زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی مخاطب، سعی دارد با فن‌های خاصی، اغنایی فهمی، در مخاطب به وجود آورد تا منطق مشترکی را بین ارائه‌کننده ایده و مخاطبان، به وجود آورد. در این قلمرو مؤلفه‌های متعددی از جامعه هدف مورد توجه قرار می‌گیرد که از آن جمله ویسکوزیته فضای فکری مخاطب است. این مؤلفه می‌تواند نحوه انتشار، مانایی و مقبولیت ذهنی را برای مخاطب تعریف کند. هاگراستراند از فضاشناسان شهیر با ارائه نظریه "پخش" به این مقوله می‌پردازد و زروباول با تبیین جامعه‌شناسی شناخت، مقوله‌بندی و زمان، به چشم‌اندازهای ذهن مبادرت و راهکارهای تأثیرگذاری را در شناخت انسانی، کالبدشکافی می‌کند. بنابراین گفتمان‌سازی با فن‌های شناختی می‌تواند منجر به حساسیتی مطلوب در مخاطب شود. نتایج حاصل از این پژوهش که در دانشگاه اصفهان صورت گرفته نشان می‌دهد که:

- جامعه مخاطب الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت بر خلاف عناوین کنفرانس حالت عمومی ندارد و دارای ویسکوزیته سنی و ساحت متفاوت در حوزه دانش است.

- کمیته‌های برنامه‌ریزی وزارت علوم با طرح نظریه پیشرفت در پنج رشته دانشگاهی (جغرافیا، مدیریت، تاریخ، اقتصاد، جامعه‌شناسی) می‌تواند ساحتی را برای شناخت و نقد این نظریه ایجاد کنند.

- کوچک‌سازی، واژه‌سازی و تیزسازی در محافل رسانه‌ای و تعیین هفته برنامه‌ریزی ایران در تقویم، می‌تواند ذهن طیفی از مخاطبان جوان‌تر را نسبت به الگو حساس کند.

واژگان کلیدی: علوم شناختی، نظریه پخش، گفتمان، الگوی اسلامی پیشرفت، نظریه چشم‌انداز ذهنی.

۱ - مقدمه

علوم شناختی راهبردهای جدیدی را در مورد نحوه تغییرات فکری یک جامعه به ما می‌آموزد که بیشتر متکی به ایجاد تصویری در ذهن مخاطب است. ایجاد چنین تصویری ذهنی به شرایط خاصی از ذهن مخاطب و بهره‌مندی از "هنر تاریک"^۴ بستگی دارد. بهره‌مندی از این شرایط می‌تواند ما را در ایجاد ذهنیتی مطلوب رهنمون سازد. برخلاف آنچه در روانشناسی گذشته بیشتر بر قدرت استدلال و تبیین و تشریح کلامی تأکید می‌شده، در تکنیک‌های جدید علوم شناختی بر این اصول تأکید نمی‌شود و آن‌ها را لازمه تأثیرگذاری قطعی تلقی نمی‌کند. در این تکنیک‌ها به گونه‌ای عمل می‌شود که تصویر ذهنی، نقش عمده را به عهده دارد و حتی صحت و

۱. استاد ژئومورفولوژی، گروه جغرافیای طبیعی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان، نویسنده مسئول،

mh.raamesht@gmail.com.

۲. دانشجوی دکتری ژئومورفولوژی، گروه جغرافیای طبیعی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان.

۳. پژوهشگر پسادکتری ژئومورفولوژی، گروه جغرافیای طبیعی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه‌ریزی، دانشگاه اصفهان.